

על קיבוץ הגלילות, דמות הצבר הישראלי ובור ההיתוך

חלק א' - קיבוץ גלילות

מטרה: נבין את המושג קיבוץ הגלילות

1. מולקולות - נקרא במספרים אקראיים לפיהם החניכים צריכים להתקבץ. לדוגמא - 4 ← על החניכים להסתדר ברביעיות. בכל פעם לאחר שהחניכים הסתדרו נקריא שאלה ועל החניכים לדון בשאלה זו. **בפעם האחרונה נבקש מהחניכים להסתדר לפי העדות מהן המשפחה שלהם הגיעה ולא לפי קבוצות עם מספר מסויים.**

שאלות:

- מה הדברים שעושים אותי שונה מאנשים אחרים? ספרו לפחות משהו אחד כזה.
 - מאיזה ארץ הגיעה המשפחה שלי ומה מהמנהגים של עדה זו המשפחה שלי אימצה אלינו?
 - האם המשפחה שלי נותנת חשיבות לעדה ממנה הגענו? האם זה חלק ממה שמגדיר אותי?
2. מגוון - נעבור בין הקבוצות שנוצרו לפי עדות המוצא של חניכים. הוא שואל כל קבוצה מה העדה המשותפת לכולם. המטרה כאן היא להראות את המגוון שיש בין כולם. יהיו גם חניכים שיש להם כמה ארצות מוצא לכן לא ידעו באיזה קבוצה להיות ולכן יהיו בכמה קבוצות.

סיכום - כל אחד מאיתנו מגיע מארץ מוצא אחרת. בשנים הראשונות של המדינה ואפילו עד היום, יהודים מארצות שונות עלו לישראל מכוח חוק השבות. זה נקרא "קיבוץ גלילות".

חלק ב' - איך יוצרים חברה מאוחדת מקיבוץ גלילות?

מטרה: דון בקשיים ביצירת חברה מאוחדת במדינת ישראל

3. כותנת פסים - נשמיע את השיר כתונת פסים אותו כתב מאיר אריאל, ובביצוע של מגוון אמני ישראל.

דין:

- מה הבנתם מהשיר?
- האם אתם מזהים תזכורת לסיפור תנ"כי? (סיפור יוסף וכתונת הפסים - הסבר למדריך בנספח א')
- מה השיר מספר?

נסכם - השיר מספר את סיפור עם ישראל. למעשה הוא מתחיל מסיפור יוסף וכתונת הפסים כאשר הייתה מריבה בין האחים שהגלתה את יוסף למצרים. לאחר מכן האחים נפגשים ומתקשים לזהות אותו. כמו בסיפור התנ"כי גם בשיר מוצג עם ישראל כאחים ש"התפזרו" בגולה ועתה נפגשים ומתקשים לזהות אחד את השני. השיר מציג את השונות הגדולה בין כל היהודים שהגיעו ממדינות שונות בגולה.

נשאל - מה הקושי בהתמודדות עם העם היהודי שהיה בגלות ובעת מתאחד שוב במדינת ישראל? (ניתן להתייחס לשיר או לחשוב באופן חופשי).

קשיים אפשריים: פער תרבותי, שונות שפתית, מנהגים שונים, שוני באופן ההתייחסות לדת, פערים כלכליים, קושי תעסוקתי ועוד...

חלק ג'- מיהו הצבר?

מטרה: נדון בדמות הצבר ומאפייניו

4. הצבר - אחת מדרכי ההתמודדות הייתה יצירת דמות הצבר הישראלי. הצבר מייצג צמח רך ומתוק מבפנים אך קוצני מבחוץ וזה מהווה מטאפורה לישראלי החדש שרצה ליצור ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל - דוד בן גוריון.

מאפייני הצבר היו (ניתן לתת לאחד החניכים המוכשרים להציג באופן תאטרלי את המאפיינים שמקריאים):

- מדבר בסלנג ובשפה העברית
- התגלמות החלומות של ההורים - ילד מוצלח
- גבר, מפקד אמיץ החי בצל סכנות - מימד צבאי
- מונע עי' החובה הלאומית ונאמן לחברה הישראלית - פועל למען המדינה
- חסר שורשים, חסר תודעה היסטורית, חי בהווה - מושפע ממה שקורה עכשיו ולא מעבר משפחתו ומוצאו.
- נער שלא בגר - בעל מרץ, חזק ומוכן למשימה
- אנטי תזה (שונה מאוד) ליהודי הבלותי - כלומר לא מסכן, לא נרדף, לא מונע מפחד אנטישמי
- ממעט בהפגנת רגשות - מתנהג כמו "גבר"
- מסור למשימה ולחברים
- נעדר סימני שאלה - יודע ובטוח בהכל

נשאל- האם כל הישראלים יכולים באמת להיות כמו דמות הצבר, כלומר אותו הדבר?

חלק ד' - "כור היתוך"

מטרה: נביע ביקורת על המושג "כור היתוך"

5. ניתן לחניך להקריא את המושג "כור היתוך" - ביטוי מטאפורי לתהליך שינוי בו חברות הטרוגניות המורכבות אנשים מרקעים תרבותיים, חברתיים, אתניים ודתיים שונים הופכות יותר הומוגניות על ידי חיים זה לצד זה ואימוץ מאפיינים תרבותיים שונים.

6. נבקש מהחניכים לבחור קריקטורה שהכי מדברת אליהם ובמעגל נציג את הבחירות שלנו. (נספח ב')

דיון

- האם יש דבר כזה באמת "כור היתוך"?
- האם כור היתוך הצליח במדינת ישראל? האם נהיה באמת דמות צבר אותה כולם אימצו?
- האם באמת נהייתה תרבות אחת?
- מה הבעיה בתהליך זה?

שורה תחתונה - מדינת ישראל מורכבת מיהודים שהגיעו מכל מיני מדינות בעולם. לכל מדינת מוצא יש שפה, תרבות, מנהגים ועיסוקים שונים. במהלך השנים המדינה ניסתה לקרב ולחבר בין כל העולים על מנת ליצור חברה חדשה. יש הטוענים שתהליך זה פגע בשוני התרבותי ובייחודיות שיש בין כל אדם ואדם במדינה.

נספח א'-
כתונת פסים
מילים: מאיר אריאל
לחן: ארקדי זוכין

לפני כמה וכמה שנות אלף
נפרדנו אני ואחי
הוא לכיוון של הקרירים האלה
אני לדרום מזרחי
יובלות על יובלות לא התראנו
ופתאום נפגשנו כאן
לא הכרנו כל כך השתננו
טוב שהשארנו סימן

מה הם עשו לך אתה בכלל לא דומה לי
בבכי צחק לי אחי
אתה לא נראה כל כך ישראלי
בטח שלא תנכי

כן, כל הצבעים עוד יזהירו
לכל הצדדים בעולם
לראות כולם את כולם
וכל הצדדים עוד יכירו
בגוונים השונים את עצמם
ויותר הצבעים לא יסתירו
אדם מאדם דם מדם

מי שמדבר צחקתי בכיתי למראה החיוור של אחי
למבטא המוזר שלו ביטא ביטא זה יותר תנכי?
הו כתונת פסים שלי כל פס בי נוגע
כל פס רוצה לקלף לי את העור
הו פסים פסים פסים שלי אני לא אשתגע
רק אתן לגוונים מעט אור

כן, כל הצבעים עוד יזהירו...

פולנים התנפלו על מרוקו
רוסים נכנסו בתימן
מצרים חטפה מטורקיה
שבדרך תקעה את יוון
איך שביניהם הסתבכנו
כבר סופר אף כי לא יאומן
אבל למה את המלחמות הזרות שלהם משכנו
אחרי שהם שכחו אותנו מזמן מזמן
הו כתונת פסים שלי כל פס בי נוגע
כל פס רוצה לקלף לי את העור
הו פסים פסים פסים שלי
אני לא אשתגע לא אשתגע
רק אתן לגוונים מעט אור

כן, כל הצבעים עוד יזהירו...

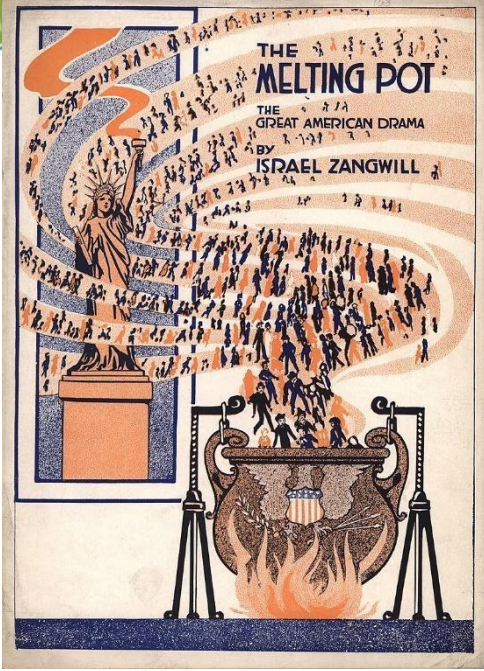

סיפור יוסף ואחיו

את יוסף, בן הזקונים של יעקב ורחל, אהב אביו מאד, מה שמאד הרגיז את אחיו המקנאים של יוסף. יוסף קיבל מאביו כתונת פסים. יוסף, שהיה בעל חלומות, תמיד מספר עליהם, מה שמרגיז את האחים ומגדיל את שנאתם כלפיו. הוא חולק עם אחיו ואביו את חלומותיו, שבהם הם משתחווים לו, כמו אלומות בשדה וכוכבים בשמיים. אביו נוזף בו, מנסה לפייס את בניו האחרים, אך זוכר את הדברים. יום אחד נשלח יוסף על ידי יעקב, אל אחיו הרועים בשכם. שנאת האחים אל יוסף גדולה. הם מפשיטים אותו מכתונת הפסים, משליכים אותו לבור ומחליטים למכור אותו לישמעאלים. לפני שהוא נמכר, לוקחים האחים את כותנתו של יוסף ומכתימים אותה בדמה של עז ששחטו. הם מביאים לאביהם את כתונת יוסף המגואלת הדם ויעקב מזהה את הכותנת ומניח שחיה רעה טרפה את בנו האהוב.

אבל הסיפור לא מסתיים כאן. בהמשך הובא יוסף למצרים ונמכר לעבדות אצל פוטיפר, סריסו של פרעה. בעזרת פתרון החלומות מצליח יוסף להגיע למעמד בכיר מאד במצרים. שנים אחר-כך, כשבאים אחיו למצרים בגלל הרעב בארץ ישראל, הוא מגלה להם מיהו ומציל את כל משפחתו מהרעב. הוא מביא אותם לחיות בביטחון לידו, בארץ גושן שבמצרים.

ניתן גם לצפות בסרטון הומוריסטי [כאן](#).

נספח ב' - מעריב 1.8.73

